

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fill. — Községeknek, körjegyzőknek és tanítóknak 8 kor. Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Társzerkesztő: **Dr. Franciscy Lajos.**

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Hirdetési árak: Egy háromhasábos petitsor ára 16 fill. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fill.

Egészségügyi kívánalmak.

A belügyi tárca ez évi költségvetésének tárgyalása alatt aránylag keveset beszéltek a képviselő urak az ország közegészségügyi állapotairól.

A néppárti szónokok foglalkoztak még legtöbbet ezzel a fontos tárggyal, rámutatván sok olyan sebre, melyektől régóta vérzik közegészségügyi szervezetünk. Már az az egy adat is, melyet Buzáth Ferenc felhozott, midőn a kórházi betegápolásról beszélve felemlítette, hogy vannak betegségek, melyekben a kórházi ápolásra szoruló betegeknek 20 százaléka sem nyerhet elhelyezést a létező kórházakban, eléggé megvilágítja azt a szomorú képet, melyet a mi közegészségügyünk a nyugot-európai államokhoz viszonyítva, a valóságának megfelelően mutat.

A fejlődő orvostudomány nap-nap után sebesebb lépésekkel halad azon határpont felé, melynél követeléseit az emberi egészség érdekében megrögzíti. Levegő, napfény és jó ivóvíz, ezek azok az elemi feltételek, melyeknek megszerzését kívánják az orvosok egyesektől és hatóságoktól egyaránt, hogy a legveszedelmesebb fertőző betegségeket az emberektől távol tarthassák, vagy azokat kellő sikerrel gyógyíthassák. E mellett az orvostudomány

egyes betegségeknek alapos és célszerű gyógyítására szükségesnek tartja a külön kórházak, a szanatóriumok felállítását. Így Angliában és Németországban a tüdőbetegeket már legnagyobb részben külön, e célra épült szanatóriumokban gyógykezelik.

Nálunk mind a két tekintetben még nagyon hiányos állapotok uralkodnak. A lakosságnak az a része, mely a városokban szorong az egészség elemi feltételeit nélkülözni kénytelen. Lakásaiban nincs levegője, nincs napja, utcáin és terein nincsenek jó vizet ontó kútjai.

A szanatóriumok intézménye pedig még csak a gyermek korát éli. A társadalom még közömbös ezen intézmény iránt, az állam pedig csak a bal kezével istápolja ezt az ügyet, mintha félne, hogy annak erélyes felkarolásával nagy szükségleteknek a fedezését, nagy köteleességeknek a teljesítését kellene elvállalnia.

Pedig az említett állapotokon csak állami támogatással lehet segíteni. A városok és községek Magyarországon ez idő szerint koldús szegények. Tömérdek adóssággal küzdenek, elviselhetetlen pótdókból tengődnek. Ha tisztviselőiket fizethetik, fenttarthatják iskoláikat, fedezhetik nélkülözhetetlen kiadásait, úgy érzik magukat, mint a családapa, a kinek nagy nehe-

zen sikerült kielégíteni éhes és rongyos gyermekeit. Közegészségügyi befektetésekre a városok mai helyzetükben alig mernek gondolni.

Itt van a mi szegény metropolisunk, Nyitra. Roszabb, egészségtelenebb ivóvizet keresve sem lehetne találni, mint aminőt a városi kutak szolgáltatnak. Másrészt a város közelében források nyílnak, melyeknek kebeléből az áldott természet kristálytiszta, üde, jóízű vizet bugyogtat fel. De mi haszna van a természet nagybecsű adományának, ha nem áll módjában a városnak vízvezetékét csináltatni, mely a Sindolka és a zobor-hegyi források kitünő vizét közkutainkba és házainkba bevezetné? Tekintve a város egyre szaporodó kiadásait és lakosságának szegénységét, beláthatatlan időig reményleni sem lehet, hogy a régóta óhajtott vízvezetéknek a terve megvalósulhatna.

Van azután Nyitra környékének olyan kitünő helye, melyet maga a természet ajánl tüdőbetegek szanatóriumának. A zobori zárda ez, melyet magas hegynek a háta véd az északi szelek ellen, kiterjedt erdőség környez minden oldalról, nyugalom vesz körül, sétára alkalmas területek határolnak, gazdag forrásnak csobogó patakja szélében keresztül szel. A levegő itt oly jó, mint a Zobor egyetlen egy pont-

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCÁJA.

A villámhárító.

— Irta: **Mark Twain.** —

„A nemzetgazdaság a jó kormányzásnak alapja. Minden századok legbőlebb férfiái e tárgynak szenteltek —“

Itt félbeszakítottak. Jelentették, hogy egy idegen kíván velem lent az ajtónál beszélni. Lementem, eléje léptem és megkérdeztem, mit kíván, az egész idő alatt pedig azzal küzdöttem, hogy forrongó nemzetgazdasági eszmeimet együtt tartsam és sem megszakítani, sem összezavarni ne engedjem. Titokban pedig azt kívántam, bár feküdnék az idegen a kanális fenekén megfelelő buzarakomány alatt. Lázban valék, ő azonban hideg vala. Fáj neki, mondá, hogy zavarnia kell engem, vala mikor erre ment, észrevette, hogy néhány villámhárítóra lenne szükségem.

„Igen, igen“, mondám, — „távozzék, — mi köze hozzá?“

Semmi különös köze sincs hozzá, válaszolá, semmi egyéb, minthogy ő szívesen rakna fel a tetőre egynehányat. Most szerepeltem először háztulajdonosként; idáig egész életemet vendéglőkben

és bérházakban töltöttem. Mint mindazok, akik hasonló mulattal dicsekedhetnek, megpróbáltam az idegenrel szemben régi háztulajdonost adni; következőleg azt válaszoltam kedélyesen, hogy nekem is régi szándekom, hat vagy nyolc villámhárítót felrakatni, de — —

Az idegen meglepődött és vizsga szemmel tekintett rám; én azonban adtam a jókedvű naivat. Úgy gondolkodtam, ha véletlenül valami bakot lövök, ne vegye azt legalább az arcomon észre. Az én megrendeléseim kedvesebb előtte, erősítette, mint városunk bármelyik polgáráé. „Igen szép“, mondám és elsiettem, hogy ismét nagy tárggyammal foglalkozzam, de visszahívott, mondván, hogy szüksége volna biztosan tudnia, hány és milyen minőségű rudat akarok felállíttatni és a háznak mely részeire.

Kritikus helyzet volt ez oly emberre nézve a ki a háztartás kellékeivel nincs tisztában, de becsülettel vágtam ki magam a csávából és ő valószínűleg nem vette észre, hogy én e dologban laikus vagyok. Azt mondtam neki, hogy nyolcat állíthat fel és mindannyit, a legjobb minőségű rudat a tetőn alkalmazza.

Azt válaszolá, hogy az anyagot, az „egyszerűt“ húszt, a „rezeset“ huszonöt, a „horganyzott és csavarformán hajlítotat“ harminc centtel szál

lithatja lábankint; ez mindenkor felfogja a villámot, mindegy bárhová volt irányítva és „küldetését ártalmatlanná, további útját pedig apokryphá teszi“.

Az „apokryph“ szó igen szép, mondám, annál inkább, mivel az már az egyházatyáktól származik, — egyébiránt, a philologiai elménczedéstől eltekintve, a csavarformán hajlított fajtából rendeltem.

Úgy tudná elintézni a dolgot, mondá, hogy ketszázötven láb elégséges lenne; de hogy dolgát jól végezze és a legjobb munkát a városban, úgy hogy az igazságosak és igazságtalanok esodálatát egyaránt kivívja és az összes feleket arra a valomásra kényszerítse, miszerint soha se láttak életökben a villámhárítók oly szimmetrikus és hypothetikus felállítását, úgy igaz, hogy ez négyszáz láb anyag nélkül el nem érhető, ámbátor ő nem macakskodik és reméli, hogy én megteszem a kísérletet.

„Nos nem bánom, feleltem, vegyen négyszázat és úgy állítsa fel, amint önnek tetszik, de engeden már vissza munkámhoz“.

Igy leráztam őt végre a nyakamról; és akkor, miután vagy fél órát azzal töltöttem el, hogy nemzetgazdasági gondolataim láncát ismét összefűzhessem, tovább folytattam tárggyamat.

országban azon nézet, hogy Széll Kálmán a belügyminiszteri tárcát nem is adja másnak. Quid nunc? Gondolták magokban Nyitravármegyének bánffy-korifeusai.

Összejöttek, és egyházi elnöküknél tanácskoztak. Akár csak akkor, mikor az alispáni szék akarták hatalmukba keríteni, hogy azután annál könnyebben törethessenek kerekbe minden néppártit.

A tanácskozás eredményét nem árulták el senkinek, minthogy azonban az ilyen dolgokat előbb-utóbb a tyúk is kikaparja és hangok nélkül muzsikálni nem lehet, ennél fogva lassanként jelentkeznek a titkos összejövetelek jövő-zenéjének hangjai.

E napokban az egyik fővárosi hírlapban megjelent egy közlemény, mely szerint dr. Kramolin főispánt legközelebb(!) kinevezik a közigazgatási bírósághoz bírónak! — Vagyis innét elmege!

Dr. Kramolin elment Pozsonyba ottani tisztelőitől, barátjaitól bucsuzni. A pozsonyiak szívesen fogadták, sőt kitüntették. A pozsonyi főispán ság gróf Vay Dénes távozása óta még betöltve nincs. Az egyik pozsonyi előkelő ur, azt mondotta dr. Kramolinak — kétségtelenül csupa udvariaságból — hagyja ott Nyitrát, és jöjjön el Pozsonyba főispánnak.

48 óra mulva már úgy terjesztették némely urak ezt az egyszerű udvariaskodást, mintha már dr. Kramolin legközelebb(!) pozsonyi főispánná neveztetnék ki!

Folyik lassanként az elmenesztésre célzó aknamunka. Nem tudják a bánfflysták sehogys megbocsájtani dr. Kramolinak sem azt, hogy az alispán kibuktatására velök nem szövetkezett, sem pedig azt, hogy a néppártnak nem izent nyíltan háborut.

Nagyon megnehezítették dr. Kramolinak a februári közgyűlésen tett azon kijelentését, hogy ő a megyei közérdekű ügyekben nem ismeri pártokat, s nem akar különbséget tenni pártállások szerint a bizottmányi tagok között! — Ezen kijelentéseit közölték Bpsten a „Lloyd“ klubban is, a velök egyenlően gondolkodó Münnichek, Kubinyi — Pap Gézákkal, akik siettek is dr. Kramolin fölött a kárhoztató ítéletet kimondani, épen akkor, midőn a főispán az udvarnaggy estélyén lévén, a szabadelvű körben is megfordult.

Minden áron szeretnék dr. Kramolint a főispáni székbe kitessekelni. Kinos helyzetben voltak a galgöci és zsámbokréthi pótválasztások alatt. Ok magok dolgoztak leginkább azon, hogy a főispánnak sógorai legyenek a liberális jelöltek, de azután ok aggódtak leginkább a netáni győ-

zelemre gondolva, mert ez dr. Kramolinak nagy sikere és így állásának megszilárdítása is lett volna.

S ezek a politikai kalózok még mindig sutognak, settenkednek hol és miképen lehetne az új főispánnak ártani, akadályokat gördíteni terveinek, s kudarcokkal tenni nevetségessé, lehetlenné.

Mi tagadás benne, sikerült is nekik egy-két botlásba belehajtani az új főispánt, melyek az egész keresztény társadalomban visszatetszést szültek. De azért mégis korainak tartjuk annak az elmenesztési és kitessekelési tervnek az előmunkálatait.

Nem vagyunk dr. Kramolinak párhivei, nem is szándékunk neki tömjénezni, vagy mellette küzdeni, mert ő is csak olyan liberális, mint az egész mai kormánypart. Hanem azért hibái mellett le nem tagadjuk előnyeit, és őszintén kívánjuk: vigyázzon magára, ne adjon hitelt azoknak, a kiknek kipróbált bánfflyanizmusát jól ismerjük akkor is, a midőn körülötte kínálkoznak.

Jó tanácsok képében baklővésekre szedni rá, — ez a politikai judások régi fegyvere. Óvakodjék tőlük. Mig szembe hűséget mutatnak, hogy felszínen tarthassák magokat, háta mögött, egyházi segédlettel, ellene törnek, hogy lehetlenné tegyék.

Nincs nekik pártjok; nincsenek nagyobb számú követők. A hatalom árnyékában kapaszkodtak fel, s a hatalom támogatása nélkül mindannyi a semmiségbe vész. Azért szeretnék dr. Kramolint eltávolítani, hogy bekövetkezzék a nekik kedves régi állapot: restitutio in integrum! De most még savanyú a szőlő. dr.

Közigazgatási incompatibilitás.

A régi rendszerből — a bánffy-panamákából — a kijózanodás nyomai itt-ott mégis csak mutatkoznak. Ilyen jelnek vehetők a közigazgatási tisztviselők incompatibilitásának kérdésében felmerült legujabbi esetek.

Széll Kálmán mint belügyminiszter, 13751/902. szám alatt leiratot intézett Tolnavármegye közönségéhez, melyben kijelentette, hogy az *árvaszéki elnöknek* és a *megyei tiszti főügyésznek* a „Tolnavármegyei takarékos és hitelbank“-nál viselt *felügyelő-bizottsági tagsági* állása tisztviselői állásával *összeférhetetlen*. Felhívta egyuttal Tolnavármegyét, hogy az *árvaszéki elnök* és a *megyei tiszti főügyész* egyik vagy másik tisztségről *mondjanak le*.

Ugyanilyen esetről hozták a fővárosi napilapok *Torontálmegyéről* a következő közleményt:

Tisztviselők összeférhetlensége. A belügyminiszter egy döntéséből kifolyólag *Dellimanics Lajos* dr. torontálmegyei alispán pár nap előtt rendeletet bocsátott ki, amelyben felhívja azokat a tisztviselőket, akik pénzügyi tisztségeket töltenek be, hogy arról haladéktalanul mondjanak le. *Dellimanics Lajos* dr. alispán a *Torontái Hitelbanknál* viselt igazgatósági állásától elsőnek vált meg. A rendelet folytán eddig *Zsiross Mihály* megyei főszámvevő mondott le ilyen természetű tisztségéről.

Quod uni justum, alteri aequum! A mi Széll Kálmán belügyminiszter rendelete szerint incompatibilis Tolna és Torontálmegyékben, annak incompatibilisnek kell lenni Nyitravármegyében is. És a mi incompatibilis az egyik közigazgatási tisztviselőre, olyannak kell lennie a másikra nézve is. Nem szabad különbséget tenni vármegyei vagy városi törvényhatóságok között. Ha pedig ez alapon kimondatik az incompatibilitás az egyik nagyobb városban, mondjuk például Pozsonyban vagy Aradon, ugyanazon mértékkel kell mérni a kisebb városokban is, mondjuk Nyitrán és Esztergomban.

Nem is akarunk kételkedni azon, hogy Széll Kálmán az incompatibilitást nemcsak Tolna és Torontálmegyékben, hanem az egész vonalon, minden közigazgatási tisztviselőre nézve, kezdve a falusi jegyzőtől föl az alispánig consequenter fogja kimondani.

Nem tudjuk, de föltesszük, hogy ugyanolyan rendeletet juttatott Nyitravármegye új főispánjához is, mint Tolna és Torontálmegyékhez, s ezért csak dicséretet érdemelne, mert csakugyan nem szolgál a közérdek javára, ha a közigazgatási tisztviselő urak mindenféle bankoknál és pénzügyi tisztségeknél fejtenek ki „közgazdasági tevékenységet!“

Jobban őrzik meg függetlenségüket legalább némely tekintetben, ha nem vesznek részt a pénzügyi műveletekben, díjak és osztalékok gyártásában, holott idejüket és munkaerejüket a hivatalnak szentelni kötelesek.

Gyakran feszélyezett helyzetbe is jutnak. Ha olyan ügy kerül hozzájuk elintézés alá, melyben az illető bank vagy annak igazgatója, igazgatósági tagja — a collega — van érdekelve. Vagy ha ott vannak közpénzek elhelyezve, s neki kellene ellenőrizni. Az igazgatósági vagy felügyelő-bizottsági tagságnak, mely őt titoktartásra, hallgatásra kötelezi? Vagy pedig a tisztviselőinek, mely azt parancsolja, hogy beszéljen, vigyázzon, tiltakozzék, cselekedjek?

„Fiat iustitia, rnat coelum,
Post mortem unum, ante bellum,
Hic jacet hoc, ex-parte res,
Politicum e-economico est.“

Az öreg költő e gondolatainak nagyszerűsége, egyesülve a kifejezések, melyekbe öltöztek, szerencsés megválogatásával, úgyszintén a képek frisesége, melyekkel szemlélteti, adtak e verseknek oly kiváló helyet és tették híresebbé mindazoknál, melyek valaha —

„Egy szót se többet — egyetlen egy szót se többet! Adja a számláját és aztán merüljön e házban mindenkorra és örökre áttörhetlen hallgatásba. Kilencszáz dollár? Ez az egész? A követelt összeget ez utalványra minden Amerikai bank kifogja fizetni. Mit akar a tömeg, mely az utcán összecsozdult? Mi? — Nézni jöttek a villámhárítókat! A patvarba, hát még sohasem láttak villámhárítókat? Még sohasem láttak ennnyit egy épületen! — Jól értettem? Még egyszer le kell mennem és a tudatlanság e nemzeti megnyilatkozását kritikusán megfigyelnem...“

Három nappal később. — Halálfaradtak vagyunk. Huszonnégy óra hosszat ami süntüskéktől hemzsegő házunk volt az egész város beszéd tárgya és bámulata. A színházak üresen maradtak,

ami az emberi szellemet tökéletesíteni képes és a mi Greclegünk maga határozatlanul, de velősen mondja, hogy — —

Ismét hivatott a villámhárító ember. Én oly kedélyállapotban mentem le, mely már közel állott a türelmetlenséghez. Inkább meghalt volna, állította, mintsem zavarjon, de ha akkord munkára vállalkozott és elvárják tőle, hogy szívesen művészi munkát végezzen és amikor befejezte és a fáradság készletlen fogja pihenést és nyugalmat keresni, melyre oly nagy szüksége van és ő ép azzal akarta magát megajándékozni, akkor föltekint és egy pillantással észreveszi, hogy összes számítása hibás, mert ha zivatar vonul erre és a ház, mely iránt személyes érdeklődéssel viseltetik, az egész világon nem bir egyéb védőszerrel tizenhat villámhárítóval.

„Kössünk békét!“ kiáltottam. „Állítson fel százötvenet! Néhányat a konyhára! Egy tucatot a csűrre! Párat a tehénre! Egyet a szakácsnéra! Szórja őket szét e zivatar üldözte házon, amíg úgy nem néz ki, mint valami horganyzott, csavarformán hajlított megezüstözött hegyű nádas! Fel a munkára! Használjon fel annyi anyagot, amennyit csak kaphat és ha nem lesz több villámhárítója, állítson fel puskatöltő vesszőket, emelőrudakat, botokat, kukoricakórót — szóval mindent, ami az

ön a táj művészi szépítése iránt való kiváló appetitusát kielégíti és adjon békét zúgó agyannak, enyhülést megtépett lelkeknek!“

Teljesen zavartalanul — csak egy szelid mosolyt vettem rajta észre — szorította vissza e vas lény ékes mansettáit és mondá: e szerint fogok eljárni.

Nos, úgy három óra mult el azóta. Kérdés, elég nyugodt vagyok-e már, hogy a nemzetgazdaságot nemes témájáról irhassak; de nem állhatok ellen a kívánságnak, hogy megkísérleljem; mivel ez az a tárgy, mely a világ minden philozophiájánál közelebb áll szívemhez és legdrágább agyannak.

„... a nemzetgazdaságot az ég legszebb ajándéka az emberre nézve. Mikor a könyelmű, de ihletett Biron Velencében volt száműzetésben, megjegyezte, hogy ha ismét visszatérhetne és elpocsékolta életét újból kezdené, világos, józan perceit nem frivol rímek kovácsolására, hanem a nemzetgazdaságról szóló értekezések fogalmazására fordítaná. Washington szerette e mennyei tudományt; nevek mint Baker, Beckwith, Judson, Amith örök időkre ezzel vannak összekapcsolva; és maga az isteni Homer Iliásának kilencedik könyvében mondja:

Hát ha kölcsönre van szüksége? Könnyebben csinál adósságot, mert ő az egyik banknál van, köztisztviselőtárs a másiknál, és így egymást kölcsönösen támogatják, a kölcsönt megszavaztatják. Ha pedig nekik nem tetsző más tisztviselő kéri a kölcsönt, ellene informálhatnak, szavazhatnak, dönthetnek.

Sok más példa is szól az incompatibilitás mellett, s ezért jó ha nálunk is megtisztul a helyzet. — Egyik-másik tisztviselőnek talán nehezére esik megválni azoktól a könnyű mellékjövödelmekből, de ez nem lehet ok a tisztulás elmaradására. A mi az egyiknek szabad, szabad a másiknak is; hogy venné ki magát, ha a megyének összes főbb tisztviselői ma-holnap beülnek a bankok igazgatóságaiba és a közigazgatási teendők helyett pénzügyi üzletekkel foglalkoznának?

Tudomásunk szerint a nyitrai pénzügyteknél a megyei tisztviselők közül a következők foglalnak el incompatibilis állásokat:

1. Markhot Gyula alispán, a kereskedelmi és hitelintézetnél;
2. Dr. Kostyál Miklós főjegyző a sörgyárnál;
3. Crausz Vince árvaszéki elnök, az iparbanknál;
4. Dr. Klobusiczky Geza árvaszéki alelnök, a hitelbanknál;
5. Dr. Thuróczy Károly megyei főorvos, a kereskedelmi és hitelintézetnél és a takarékpénztárnál;
6. Modrányi Iván árvaszéki elnök, a hitelbanknál;
7. Majthényi Geza főbíró, a hitelbanknál;
8. Dr. Gyürky Géza megyei főügyész, a takarékpénztárnál.

A belügyminiszter tolnamegyei rendeletének és torontálmegei leiratának következménye, hogy ezen 8 megyei tisztviselő, a fenti állásokról lemondjon. S a mennyire ezen tisztviselő uraknak egyéni jellemét az itteni közönség ismeri, nem lesz szükség arra, hogy őket akár a miniszter, akár a főispán a lemondásra fölhívja; megteszik fölhívás nélkül is, ha ugyan eddig még meg nem tették volna.

Merkur.

Ujdonságok.

A király előtt.

F. hó 13-án, csütörtökön, fogadta a király, budai palotájában, az autonómiai kongresszus 14 tagú küldöttségét.

mert a legszerencsésebben választott színpadi ujdonság is valami közönséges és mindennapi dolog volt az én villámhárítóimhoz képest. Utcánk éjjelnappal látogatókkal volt tele, sokan a vidékről jöttek, hogy a csodát lássák. Jóleső megkönnyebülés volt, mikor másnap zivatar tört ki és a villám házamra „szabadult”, amint magát a történetíró Josephus kifejezné. Ügyszólván kiűrtette a karzatot, öt perc múlva egyetlen néző sem volt többé látható házam körül félmérföldnyi távolságban. De e távolságban az összes magas házak telve voltak emberekkel, — az ablakokban, a háztetőkön, szóval mindenütt csupa ember. És ezt nem lehet nekik rossz néven venni, mert ha az összes hullócsillagokat és egy emberöltő alatt júli 4-en elpatogatott rakétákat összeszedné és azokat egyszerre egyetlen fényes hulló esőként az égről egy magával tehetetlen tetőre bocsátaná, úgy ez épen nem mulná felül azt a pompás pyrotechnikai látványt, melyet házam a zivatar általános sötéttségében nyújtott. Poptos számításom szerint a villám negyven perc alatt hétszázhatvannégyszer ütött házamba, de mindig valamelyik rúdja és a csavarformán hajlított ércen leszaladva a földben veszett el, mielőtt ideje lett volna elbámolni a dolgon. Az egész bombardirozás dacára csak egy palatáblát szakított ki a tetőből s az is csak azért

Az Aujouk és Mátyás király laka igen szépen van megújítva, gyönyörű modern épület, mint az egész vár környéke teljesen megújult, ahogy utoljára láttam. Csak egy hiányzik még, a mi a régi időkben meg volt, a magyar udvartartás; a magyar ember idegennek érzi magát a sok „burgzsandár”, a menykő magas eszmaszárú és a harisnyás udvari személyzet között, ha a királyi lakba lép.

Minden oly idegen nekünk, csak a belső szoba előtt álló négy magyar testőr az ő szép piros katonás öltözetében, mutatta, hogy milyen szép is volna az ott, ha minden magyar volna.

Kihallgatásunk fel tizre, az általános audiencia előtt volt kitűzve. Már 9 óra előtt gyűltünk össze Szapáry Gyula gróf koronaherceg utcai palotájában s onnan hajtottunk a várba. Láttam, hogy mindnyájunkon bizonyos megilletődés vett erőt, nagy volt a missió, mely előtt állottunk, ritka a szerep, melyet betöltenünk kellett. Az ország szervezkedő katolikusaiknak a mandátumával kezünkben kellett lépniük a király, a mi főkegyurunk elé, hogy megmondjuk neki, hogy atyáink jussát keressük, hogy mi, az ősválás, legalább abba a helyzetbe akarunk kerülni a modern állammal szemben, a melyben a felekezetek már régen vannak vagyonuk és iskoláik tekintetében.

Tíz világi és négy papi képviselőből állott a küldöttség. A világiak igen szép díszmagyarban, többnyire rendjelekkel, Schlauch ő emja teljes bibornoki díszben, Rajner és Párvy kanonokok kanonok-apáti jelvényeikkel s én, mint az alsó papság képviselője, a magam egyszerű papi öltözetemben; díszem az volt, hogy a minőségben a sok közül éppen egy nyitraira esett a kongresszus választása. Festői szép küldöttség volt, a milyen csak a magyar tud lenni, ha királyához megy. Érdekes, hogy ketten közölünk az 1870-ki kongresszuson is résztvettünk; Szapáry gróf, akkor még fiatal ember, ma őszbeborult aranygyapjas vitéz és Schlauch ő emja, akkor plebanos, ma bíboros-püspök.

Fel tizkor megnyitották előttünk a fogadóterem két szárnyát és előttünk állott a Felség a szoba közepén, asztal mellett, tábornoki egyenruhában. Szép alak, egyenes testtartással, csak soványabb, ahogy utoljára Nyitrán láttam. Felkörbe állottunk eléje és előállott Szapáry Gyula gróf, világi elnök s rövid beszéd kíséretében átadta neki a szervezeti szabályzatot, a jegyzőkönyvet a jogfentartó nyilatkozattal, melyet Apponyi Albert gróf és a feliratot, melyet Szemre-csányi szépei püspök fogalmazott.

történt, mert a villámhárítók egy pillanatban a szomszédságból az összes villámokat, melyek csak vonzkörükbe jutottak, a házamra szabadították. Egy nap és egy éjjel családomban egyetlen tagja sem dugta ki a fejét az ablakon, ha haját elveszíteni és fejet billárdgolyóhoz hasonlóvá tenni nem akarta; és elhiheti olvasom, hogy egyikünk se még álmában sem gondolt arra, hogy kilépjen.

Végre mégis végeszakadt az iszonyu ostromnak — miután a felettünk uszó felhőkől, amelynyire az én villámhárítóim vonzereje terjedt, kifogyott minden villamosság. Ekkor kirohantam, összeszedtem vállalkozó munkásokat és harapásnyi ételt és pernyi pihenést sem engedtem nekik, amíg a házat meg nem szabadították borzasztó fegyverzetétől — három villámhárító kivételével, melyek még vannak a házamon. Csak most — egy pillanattal sem előbb — mertek az emberek ismét utcánkba lépni. Mellekesen meg akarom jegyezni, hogy az iteletnapi rémület behatása alatt beszűntem nemzetgazdászatról szóló munkámat. Még most sem nyugodtak meg annyira idegeim és agyam, hogy tovább folytathassam.

Mindenkihez, akit illet. — Mindazok, akiknek háromezer kétszázötvenegy láb legjobb minőségű, horganyzott, csavarformán hajlított villámhárító anyagra és ezerhatszázharmincegy — még

A rövid beszédet előre be kellett mutatni a kormánynak; Vaszary hgprimás készítette, mert ő neki kellett volna a küldöttséget vezetnie, a mi betegsége miatt nem történt meg. Az igazat megvallva, kissé színtelen beszéd, de hogy így szokás a diplomatiákban beszélni. Szapáry szavaira ő Felsége a kezében tartott ívről leolvasta a választ, Wlassics miniszter műve, melyben csak egy meleg szó volt, az elején, ahogy a Felség kezdte: meleg érdeklődéssel kísértem tárgyalásait, — a többi bizony nem melegített, a vége meg éppen diplomatikus volt: az ügyet komoly megfontolás tárgyává teszem és jelentéstétel végett kiadom felelős kormánynak.

Ezzel a jó Felség csak annyit mondott, hogy majd meg fogja mondani, mit ad, csak várjunk kissé. Én pedig idealista létemre, visszaemlékezve az egyházjogban tanultakra, elgondolkoztam: hát ez-e az a főkegyuri jog, melyet mi személyes jognak vallunk, s melyről ime a Felség azt mondja, hogy, mint más jogát, a felelős kormánynyal fogja megbeszélni! Tehát tisztelt elvtársaim, csakugyan igaz az, hogy aliter in theoria, aliter in praxi. Így mi teljesen a kormány kezében vagyunk és járjuk a circulus vitiosus-t.

A Felség különben igen jó kedvű volt és sorba bemutatatta magának a küldöttség tagjait Szapáryval; mindenkire volt egy-egy kegyes szava. Tőlem azt kérdezte, hogy Nyitrán tanárokodom-e és hogy tevékeny részt vettem a kongresszuson?

Úgy tudom, hogy a Felség akarja az autonómiát; de a kormány vissza fogja küldeni a tervezetet, ha lenyírható még belőle valamit. Egy példányt pedig latinra fordítva Rómába küldenek s még annak is lesz hozzá szava.

A mi lelkesedésünktől és kitartásunktól függ jövőnk; tartsunk ki, s a kevésből is erélyes kezek idővel többet fognak tudni fejleszteni. Ma így állunk, a királyi audiencia után.

Dr. Dudek János,
kongresszusi képviselő.

Egyházmegyei hír. Gabryel Sándor turnai káplán ideiglenes kíséretnek küldetett Chinoránba.

Hittudományi szigorlatok. Schmidt Leo, nyitrai hittanhallgató a bécsi egyetemen és Benyo Mihály a központi (budapesti) szeminárium nyitrai növendéke jó sikerrel letették az első szigorlatot az ó és újszövetségi szentírás tudományból és a keleti nyelvekből.

Eljegyzés. Kutsera József, nádasi (Pozsonymegye) erdész, jegyet váltott Scherk Jolán kisasszonynyal, Scherk Kálmán, nyitrai kereskedelmi és hitelintézet tisztviselőjének leányával.

tűrhetően jó állapotban és bár a használat által jelentékenyen megviselt, mindazonáltal közönséges alkalmazásra még alkalmas — aranyozott hegyű vasrúdra volna szükségük, jelentkezzenek.

Ford.: T. C.

Sziporkák.

Félreértett biztatás.

Gazdasszony (kacéran): Tanácsos úr rosszul teszi, hogy ilyen magányosan él, a helyett hogy szerezne magának egy figyelmes hű társat, a ki odaadón szeretné, hizelegye neki...

Nyugalmozott tanácsos: Igaza van, Julcsa, még ma szerzek egy — kutyát.

*

Inas logika.

Inas (bekiált az udvarra egy asszonynak, a ki ott lencsét csépel). Jó az a lencse, néni?

Asszony: Jó hát!

Inas: Hát akkor minek üti?

*

Naiv kívánság.

Atyafi (egy bankban): Alásan kérek egy olyan sorsjegyet, a melyik körülbelül ezer forintot nyer.

Nagyheti ájtatosság. A nagyhéten át hétfőtől kezdve nagycsütörtökig bezárólag minden nap az irtalmas testvérek templomában keresztüti ájtatosság fog tartatni, melyet a nyitrai ol-táregylet rendez. Az ájtatosság alatt az irtalmas testvérek növendékei böjti énekeket fognak előadni az ol-táregylet igazgatójának, Kútvaszer István c. kanonoknak orgona-kísérete mellett. Nagypénteken pedig szent beszéd lesz, melyet dr. Franciscy Lajos theol. tanár fog mondani. Az ájtatosság mindig esti 6 órákor kezdődik.

Pater Január †

Ez nem volt egyén, hanem típus. Ismerte őt Nyitrán minden gyermek, a vármegyében és messze azon kívül sokan, nagyon sokan. Hogy vezették neve Juracska volt azt legtöbbször barátjai között sem tudták, mint nem tudják, hogy keresztneve Lajosnak hívták. De már szokatlan szerzetesi neve oly ismert volt Nyitrán és a megyében, mint akár neves druzsájáé, ki minden évben beköszönt hozzánk és teljes egy hónapig tartózkodik nálunk. A szó szoros értelmében véve, ő a nép embere volt. Mintegy 25 évet töltött Nyitrán a vármegyei kórházban, mint annak lelkésze. Városunkban nem csak a husvéti és karácsonyi időszakban, de késő nyáron is nagy tömegekben torlódik össze a vidéki nép a penitenciatartás szentségéhez. Senki sem vette ki részét ebben oly bőven, buzgón, mint a megboldogult. A társaságban kedvelt, szeretett cimborá volt, kinek mondhatni az ő becsületese egyszerűségénél, az ő nyílt őszinteségénél fogva nem volt ellensége, csak jó barátja. Neha devajkodtak, emeltek vele ismerősei, mikor derült hangulatra emelkedett jó kedvük, de P. Január mindig megfelelt nekik. Lassan, vontatva, de mindig fején találta a szöveget. Trefát trefával ütött el, s ha itt-ott élesebb közbeszólás hangzott el némelykor, ő sem maradt adós és a nevetők az ő részén állottak mindenkor. De azzal aztán vége is volt a neheztelesnek. S éppen e miatt szerették minden rendű ismerősei és szívesen vették megjelenését bármely társaságban. Utóbbi hónapokban sokat betegeskedett, s aki őt az alatt látta rá nem ismert az egykori kedélyes P. Januárra, míg nem f. hó 11-én a nyitrai gőzfürdőben szív-szelhűdés oltotta ki amugy is vékony hajszálán függő életét. P. Január Kocsányban (Nyitra) született 1839-ben, s először kapucinus volt. 1859-ben beállott önkéntesnek az olaszok és franciák ellen vezetett hadjáratban és mint harcoss Magentánál súlyosan megsebesült. Visszatérve a háborúból a szent Ferencrendbe lépett 1860-ban, melyben 1863-ban áldozattá szenteltetett. Ettől fogva Érsekújvárott, Esztergomban, Nagyszombatban, Malackán majd Nyitrán volt beosztva kolostorban, azonban majduen mindig mint kisegítő lelkész működött a vidéken a nép között, hol elemeiben volt, s hol a plebánosok alkalmazkodni tudó modora és szerény igényei mellett felelt szerették. Temetésén meglátszott mennyire együtt érzett vele a nép. A viharos idő dacára tömerdek nép vonult ki a távoli megyei kórházba. De ott volt az intelligencia a megyei hatóságok élén dr. Kramolin Victor főispánnal, kinek megjelenése az egyszerű szerzetes temetésén igen jó benyomást tett, a káptalanból Czeizel Gábor, dr. Csippek Sándor, Nemsek Ferenc kanonokok urak, mindkét papnövelde előjárói és tanárai, Horvát Sándor főigazgató, a törvénytörök, a pénzügyigazgatóság, az ügyvédi kar számos tagja, a kórházi személyzet dr. Biringer igazgatóval élén, az agharcos-társulat és meg igen sokan. Az elhunytat a városi temetőben helyezték örök nyugalomra. — Beke poraira!

Az igazságügyminiszter üdvözlése. Sándor Géza kir. tiszteletbeli elnök, a nyitrai bírói és ügyészi kar nevében és annak megbízásából lelkes hangon fogalmazott üdvözlő levelet küldött dr. Plósz Sándor igazságügyminiszternek azon alkalomból, hogy ő felsége őt a vaskoronarend nagy keresztjével kitüntette. A felirat utal különösen az 1893. XXVIII. t.-cikkre, a bűnvádi perrendtartásra és az általános polgári perrendtartásra, mint a miniszter szellemi termékeire.

A kath. kör böjti felolvasásai.

A böjti felolvasások sorát ma délután dr. Franciscy Lajos, a nagyobb papnövelő intézet lelki igazgatója fogja berekeszteni Krisztus Urunk kinszenvedéséből merített dolgozatával. — A zeneegylet Haydn „Krisztus hét szavából“ fog egyes részleteket előadni. — Mult vasárnap Surányi Károly gimn. tanár úr gyönyörködtette

nagy számú hallgatóságát érdekes és tanulságos előadásával, mely az által, hogy még a legkönyörösebb részleteit is humoros epizódokkal és megjegyzésekkel fűszerezte, és a szokástól eltérőleg nem olvasott, hanem szabad előadást tartott, úgy közvetlenségben, mint érdekességében igen sokat nyert, és végén zajos tapsokkal jutalmazta szerzőjét. Épen ily nagy tetszés kísérte a zenedarabok előadását, melyet mindig nagyobb és nagyobb érdeklődést keltenek, mivel a darabok megvalogatása és azoknak lelkes és művészi előadása még a legkényesebb izlést és túlzó követelményt is kielégíteni képes.

A nyitrai kath. legényegylet ma, márc. 16-án, délután 4 órákor tartja rendes évi közgyűlését a következő tárgysorozattal: 1. Elnöki jelentés az egylet évi működéséről. 2. A pénztáros beszámolója. 3. A számvizsgáló bizottság kimutatása és jelentése az egylet vagyonyának és pénzeinek kezeléséről és ennek alapján a pénztáros számára adandó felmentvény. 4. A választmány és az egyleti tagok indítványainak tárgyalása. 5. Az egész tisztikarnak és a választmányának megválasztása.

Adomány. A helybeli elaggott és szegénysorsu iparosok, illetve azok özvegyeinek segítségére a nyitrai kereskedelmi és hitelintézet 20, a nyitrai takarékpénztár pedig 15 koronát adományozni szíveskedtek. A nemeslelkű adományozóknak ez uton is hálas köszönetet mond az ipartestület előjárósága nevében Unzeitk József elnök.

A zaborhegyi szanatorium ügyében márc. 12-én újra értekezletet tartottak Dr. Thuróczy Károly elnöke alatt. Jelen voltak Bangha István, Dr. Batthyány Vilmos gróf, Dr. Biringer Ferenc, Horvát Sándor, Juhasz Sándor, Kondor István, Lakits István, Metzger Ede, Dr. Munsz Lajos és Rudnay Sándor dr. — Az értekezleten Horvát Sándor főgimnáziumi igazgató bemutatta a régi zárdának az eredeti rajzát, melyet legközelebb sokszorosítanak; és felolvasta a nagy farsággal összeállított szerződés vázlatát, mely szerint a zabori Zárda és 25 holdnyi területe 99 évre hasznabérbe veendő vízijog és annak elvezetése, kőfejtőjog, a menüiben azt a társaság saját használatára igényeli; homokfejtés, sétányok létesítése a messzelátó pontokra, parkírozás, stb. Ezzel szemben kötelezi magát a társaság kegyeletből a romok fentartására s egyúttal, hogy 15 éven belül a régi templomot újra felépíti. A szerződés lejártá után pedig az egész befektetés a püspökség tulajdonába megy át. A tervezet tárgyalása után dr. Thuróczy Károly elnök felkérte Horvát Sándor főigazgatót, hogy ezen szerződést Bohunka Géza püspöki jogtanácsossal közölje és annak véleményét végleges elhatározás céljából a bizottságnak annak idején bemutassa.

Halványuló fény. A márciusi dicsőséges napok fénye mintha halványulna a nemzet lelkében. A fővárosban csak szerény méretek között mozog március Idusának ünnepe, a vidék pedig a főváros erőtlén szavára szánalmasan gyenge visszhangot ad. Az ifjúság lelkesedése, mely ezen a napon a kegyelet lángjait annyi éven át lobogásba hozta, kifáradt a társadalom közönyén. Pedig a társadalomnak kellene szítania az ifjúságban a honfűi kegyelet és lelkesedés vesztését. De ehhez másminő nemzedék kellene, szabadságszerető, jogtisztelő nép minden vonalon, melynek vezetői eszményi celokért lelkesednek, ősi erényeken épülnek. A kozmopolitizmus szellemétől, melylyel a liberális tanok töltötték meg a középosztályok lelkét, ne várjon senki sem kegyeletet felbuzdulást a haza eszményi javai felé. Kozmopolitáknak a szabadság és a jog annyit ér, a menüi hasznuk van belőle. Ha kizsákmányolták e javakat, félre dobják azokat, mint hitvány rongyot. A haza nekik piac és a haza javai árfolyamok, melyeket emelnek és lenyomnak a szerint, a mint portékájuknak a kelendősege kívánja. Ilyen szellemmel szívták magukat tele Magyarország középosztályai, hivatalnokok, képviselők, a társadalom vezető elemeinek szeles rétegei, melyek már a mult idők hagyományait

nem képesek megérteni. A középosztályok közönye, mint fojtó pára, ráfeküdt az egész nemzetre, mely most már nehéz lélekzettel megy fel azokra az ormokra, melyeken 54 év előtt a tiszta, hamisítatlan szabadság tüze gyulladt ki. De azt hisszük, lesz még idő, a mikor a március Idusán kikiáltott szabadság ott fogja árasztani áldásait a polgári élet minden terén. Akkor a régi fény újra feleled, hogy szövétneke legyen az önzetlen, tiszta hazaszeretnek.

Kit kötelez a vasárnapi munkaszünet? Vágsellyéről vesszük a következő sorokat: Baross Gábor, nagy nevű vasminiszterünk emlékéhez fűződik a vasárnapi munkaszünet törvénybe iktatása is. Sokan áldják is érte. De amiatt a tapasztalás mutatja, még nem minden városba jutott el a vasárnapi munkaszünetről alkotott törvénynek hite. Ez a boldog város Vágsellye, ahol miniszteri rendelettel-e vagy közmegegyezéssel a vasárnapi munkaszünet szombati munkaszünetté lett. Szombaton az üzletek zárva vannak, de viszont nincsen a világnak az a portékája, a mit vasárnap délután Vágsellyén nem lehetne kapni. A boltajtó természetesen zárva van, de udvarfelől egész heti vásárt lehet csapni. Milyen kedélyes törvényt magyarázó némely kazár. A vasárnapi munkaszünet abból áll, hogy becsukjuk a boltajtót, s a „gefelt“ zártajtók mögött folyik vigan tovább. Nem tudni naivság-e ez vagy szemenszedett vakmerőség. Szép dolog, ha valaki vallásának ünnepeit megtartja, de ez még nem jogosítja fel a törvények nyílt kijátszására. Nem csak keresztény polgárok számára alkották a vasárnapi munkaszünetről szóló törvényt. Ha a kazár szatócs álló huszonnegy óráig ki nem nyitja boltját saját ünnepén, tartsa tiszteltben a keresztények ünnepét is, amire különben is állami törvény kötelezi. Vagy tartsa meg a törvényt minden polgár egyformán, vagy töröljük el egészen, de kazár kiváltságokat szentesített törvényeinkkel szemben nem tűrünk meg. A törvényt nemcsak keresztények számára alkották, ha pedig szól mindenkinek, bűnhődjék, aki a törvényt kijátszani merészli. Csodálkozunk a város érdekes előjáróságán, hogy ilyen visszaéléseket észre nem vesznek. Tessék csak egy esetet kellő szigorúsággal megbüntetni, majd okulni fognak mások is. Kérjük a vágsellyei járás tekintetes főszolgabíróját is, legyen gondja az ilyen türehtelen anomáliák megszüntetésére. — *Egy hive a vasárnapi munkaszünetnek.*

Liberalis plebános. Lukácsi-ról vettük a következő, — a nagyon erős kifejezések mellőzésevel, csak lényegében közölhető — panaszt: *Lelkes Adolf* lakácsi plebános ur betegeskedik; azt mondja, hogy szembaja van. Ez okból 1902. február 2-ika óta, — most már 5 heten át — szent misét nem szolgáltatott. Ket izben helyette a récsényi plebános jött el. Közben a plebános ráért látogatásokat tenni és mulatni több izben; akkor kijavult a szembaja, nem ártott meg sem a füst, sem a bor! — Minthogy a tavalyi választás után leszidta mindazokat, akik nem szavaztak a liberális jelöltre, gondoljuk, hogy talán haragjában nem akar a néppárti nepnek misét szolgáltatni. De hát akkor menjen Isten hírével, s adjon helyet másnak, aki elvégzi pontosabban plebánosi kötelességeit, és nem lesz oly hosszú ideig „szem beteg“, vagy ha lesz is, legalább gondoskodik arról, hogy helyettese legyen, s a nép ne maradjon vallastalan. Nem azért adták ám Lelkes Adolf urnak a jó plebániát. — Róm. kath.

Teved, a ki azt hiszi, hogy csak drága gyógyszerek használhatnák; szembetűnő példát szolgáltat erre Vértés gyógyszer. Ferenc-pálunkája, mely dacára olcsóságának, a legkülönfélébb esetekben alkalmazható gyógyszer és piperecikk, s egy házban sem hiányozhat.

Sorozás. A mult héten tartott sorozásról kaptuk a következő adatokat. *Privigyén* felhivatott 991, besoroztatott ujoncjutalékba 172, póttartalékba 52, visszahelyezett 393, fegyver-

képtelen 205, felülvizsgálatra küldetett 72, távolmaradt 97, ismeretlen 12. — Zsámbokréten felhivatott 375, besoroztatott újoncjutalekba 80, póttartalékba 18, visszahelyeztetett 148, fegyverképtelen 75, felülvizsgálatra utasított 9, távolmaradt 45, ismeretlen 20.

Sz. missió Bossácon. Az isteni malszt ritka napjai voltak a bossáci hívőknek f. hó 1—9. Ezen időközben ugyanis két jezsuita atya, P. Zimerhackel és P. Kubicek fáradságot nem ismerő buzgósággal népmissiót tartott a szomszéd plébániák nagy részvétele mellett. Az Isten háza naponként, a szó szoros értelmében tömve volt és élvezet volt látni, miként csüngött a hívő nép a szónok ajkán és ugyiszólván magába szívta a hirdetett hit- és erkölcs igazságokat. A penitenciatartás szentségéhez és az Úr asztalához több mint 2000 hívő járult; új vallásos társulatok állapítottak, a meglevők pedig megújítottak és gyarapodtak. Leglélekemelőbb volt azonban a legméltóságosabb oltárszentség deprecációja, Szűz Maria ajtatossága és a missiói kereszt megáldása, mely ajtatosságon a nép kiváltképpen nagy számban jelent meg, hogy így mintegy tanúságot tegyen hitéről és megvallja hitünk épen azon ágazatait, melyekben leginkább elternek tőlünk a lutheranusok, kik itt sűrűn egyenesen a katolikusokkal laknak. A missió szép eredményéről és általában a népmissió üdvös voltáról nem kis tanúságot tesz az, hogy a vidékbeli plébános urak közül négyen előjegyeztették magukat a pátereknél missió tartásra.

A telautograf Ritchie francia mérnök új találmányával, a telautográfval érdekes kísérleteket tettek a múlt napokban a páris-lyoni telefon vonalon. A telautograf telefonikus uton közvetíti a kézírás. A multkorai kísérletek beváltak, csak éppen annyi javítani való van a nagy jelentőségű találmányon, hogy a felvett készüléken a kézírás úgy jelenik meg, mintha reszkető kéz írta volna. A feltaláló reméli, hogy ezen a bajon hamarosan segíthet.

A Singer Co. varrógép részvénytársaság Nyitrán, Vármegye-utca 15. a kisipar fejlesztése céljából, ingyenes cipész-szaktanfolyamot rendez. A fenti cég egy idő óta minden tekintetben semmi költséget nem kimél, hogy a hazai ipar előrehaladásán lendítsen. A tanfolyam vezetésére a részv. társaságnak sikerült Laczina Ármin okleveles szaktanítót megnyerni, ki majd az erfurti Busch-féle rendszer szerint alapos oktatást nyújt a mértani mintarajzolás és vágásban, kaptafa-tervezésben láb után, továbbá minta-collectio vágás, cipőfelsőrész összeállításában és a különféle eredeti Singer-varrógépek kezelésében. Az abnormalis láb gipszbe öntését pedig saját rendszere szerint tanítja. Az érdekelt felek kéretnek, hogy a fentnevezett üzlethelyiségben e hó 17-éig jelentkezni szíveskedjenek.

Színházi krónika.

Az üres székek felett a lombhullató ősz melankóliája, a költőzködés hangulata terjeng, szálldogál az álmos levegőben. Haldoklik a színházi évad. Még a páholyok is üresek. A bérletek többnyire lejártak, újat már nem vesz neki sem. Elég volt a mulatságból, meg a költségből! Talán ha valami nagyon jó darab volna a műsoron, még elmenne az ember a nézésére, de én Istenem, hát ki volna kíváncsi a „Görbe napok“-ra, a „Vereshaju“-ra, a „Titkos rendőr“-re, no meg a „Suhanc“-ra? A mult heten pedig ezekből telt ki a program. No meg a termékeny Bokor által megkopasztott „Almafa“ s a japáni „Pillangó kisasszony“ is megjelentek a színpadon.

Tessék ezekről beszámolni!! A „Vereshaju“ özvív előtti, de eppenséggel nem kiváló darab. A „Vén bakancsos“, „Felhő Klári“, „Csikós“ ezerszerre jobb. A „Görbe napok“ a fővárosi színpadon sem keltenek nagyobb hatást. A mi színpadunkon ez a darab nem neveltető volt... hanem neveléses. A „Titkos rendőr“ csak a lipótvárosi szinkör közönségének tetszik, jó izlésű ember ezt látván... befogja az orrát. A „Suhanc“ áriáit már a kintornák is elkoptatták. Igen szép, bájos zenéjű, tartalmas és finom darab volt a „Pillangó kisasszony“, melyet Ragányi és Szelenyi játszottak. Mindkettő szépen sok igyekezettel.

Ez az egész.

Bizony szomorú dolog, hogy a mi színházunk egy heti munkájáról csak ennyit lehet írni.

Kiöniks.

CSARNOK.

Érsekujvár a török uralom alatt.

1663—1685.

Írta: Matundk Mihály.

(Folytatás.)

A szövetségesek elhatározták, hogy mihelyt a jég megindul, ostrom alá vesznek némely nagyobb török várakat. A király azonban csak május elején rendelte el Érsekujvár megszállását.

Az ügygyel-bajjal összegyűjtött szövetséges hadsereg főparancsnokául Károly lotharingiai herceg neveztetett ki. A hadsereg pedig állt 21,800 gyalogosból, 10,800 lovasból és 56 ágyúból. A királytól nyert utasítások értelmében május 11-én Komáromba vonult, június 5-én átkelt a Duna bal partjára és 6-án Érsekujvárt körülzárolta. Az nap és június 7-én elhelyezte az ütegeket. Június 8-án felállította az öreg ágyukat és mozsarakat és 9-én megkezdte a bombákkal és granátokkal való lövetést, úgy hogy a várban sok ház egett le és rommá lett.

A török védőrség vitézül védte magát. 500 ember kitört, mely alkalommal az ostromlóból elesett 60 ember, köztük Taxis gróf és két kapitány.

Jóllehet azonban az ostrom szép reményekkel kecsegtetett, Károly herceg egyszerre félbeszakította azt, visszavonult Komáromba s a királynak jelenté, hogy június 9-én este Érsekujvár alól Komáromba ment, mivel az érkezett jelentések értelmében a nagyvezír 150,000 emberrel felfelé siet s ő a császári és királyi utasítás szerint mindenképp az örökös tartományok biztosítására és a hadsereg jó állapotának fenntartására tartozik gondolni.¹

Érsekujvár rövid megszállásának eredménye, az ottanin kívül, csupán az volt, hogy a hadak oszlasakor a nádor Ujlaky Mihály által felégettetta a szintén török kézben levő Surány várát és városát és sok szomszéd falut. Surányból egy tarackot is hoztak el.²

Károly herceg az előnyomuló törökök előtt hadával sietett közelebb Bécshez, hogy bevárja a lengyel királyt. Hosszú télenségből csak akkor lépett ki, midőn Thököly a Duna bal partján felkerült és Pozsonyt kezdte ostromolni. Ekkor megtámadta őt és a Vágig nyomta vissza.

Kara Musztafa sehol ellenállásra nem találván, gyorsan haladt előre. Az úton csatlakozott hozzá az Erdélyen át jött tatár kán és a budai basa. Megvevén Veszprémet, Tatát és Pápát, mindenütt irtózatosan pusztítottak. A törökök Bécs alá július közepén érkeztek. Az udvar Linzbe menekült. Stahremberg gróf 12,000 emberrel hősileg védelmezte Bécsét és hét hétig tartotta magát az ostromló ellenséggel szemben. Végre szeptember elején megjött a Sobjeski 26,000 lengyellel és Lajos bádeni örgróf 30,000 főnyi német birodalmi sereggel. Midőn a lotharingiai Károlylyal egyesültek, a keresztény haderő 80,000 emberből állott.

Sobjeski, egyhangulag fővezérré választatván, szeptember 10-én két részre osztott hadával megindult tülni táborából. Másnap megszállta a Bécs feletti Kahlenberget, mielőtt a törökök útját állották volna. Szeptember 12-én elkeveredett harc után a Bécs alatti törökök armáda megfutamodott előtte. 60,000 török esett el, egész táboruk kincsek sokaságával és 300 ágyúval a győző kezébe került.

A nagyvezír hadának romjaival csak Győr-nél állapodott meg rövid pihenőre. A vereségért

való felelősséget Ibrahim budai basára toltá és kivégeztette őt, de ő sem kerülte ki a szultán haragos hoszuját, mert Belgrádban megfosztatta életétől.*

A győztes hadvezérek siettek kiaknázni kedvező helyzetüket. A lengyel király és a lotharingiai herceg személyesen vezették seregeiket Magyarországra. Az új budai basát, ki Párkányánál útjokat állta, megverték, minek folytán a 6000 emberből álló helyőrség október 28-án feladta az esztergomi várat. A hadjárat folytatását azonban akadályozta a beállott rossz időjárás és a hadseregben fellépett betegség, melybe Sobjeski is esvén, kénytelen volt hazájába térni.

Esztergom felszabadulása után a nehéz helyzetbe került érsekujvári basa sürgette ugyan az adófizetést, de a cs. és kir. parancsnokok szigorúan megtiltották a töröknek való adózást és a szegény nép most már hinni kezdte, a mit a nádor még március 11-én s mindenkit fegyverbe hívó levelében profétailag előre mondott: „Eljött az ideje édes hazánk felszabadulásának a pogány járom alól“, és remelte, hogy a törökök már nem lesznek képesek véghez vinni fenyegetéseiket, miért is magától nem is fizetett több adót.

1684 ben az ide-oda jövő-menő keresztény seregek miatt az érsekujvári törököknek nehéz volt mozogniok, sőt elelmi szereket sem hozhattak a várba.

Esztergomonál 15 törököt fogtak, kiknél 20,000 frtot találtak. Ezt a pénzt Érsekujvárhoz akarták vinni. A lévai huszárok is Buda és Érsekujvár között egy faluban megállítottak 35 törököt s belőlük tizennyolcat levágtak, a többit pedig magokkal hozták. A törököknél sok pénz és 10 levelet találtak, melyeket az érsekujvári basa a budainak írt, panaszkodván, hogy nincs elegendő elelmi szerez, municiója és katonája s kijelentvén, hogy ha nem kap segítséget, kénytelen lesz a várat feladni.

(Folyt. köv.)

¹ Johan Christoph Wagners Christlich- und Türkischer Staedt- und Geschicht-Spiegel. Augsburg. 1687. 70 l. Balás György i. m. Hadtörténelmi közlemények, 1888. 433. l.

² Nyitra, 1683. jún. 10-iki jelentés Kárász Tóbiás körmői jegyzőre: „Castra Comitatus Palatini, quam etiam Armada Suae Majestatis sunt dissoluta heri de nocte, effectum nullum fecerunt, praeter quam multos pagos in ruinam redegerunt, Saranium cum pago in cineres confagravit.“ — „Ugyan tegnap hogy dissipáltak a hadak, Suránt Ujlaki Mihály commendans urammal fölégette Palatinus uram ő nagysága az várossal együtt s onnét egy tarackot hoztak el.“ Eredetije a körmői levéltárban II. 26. 15. 3269.

* Koponyáját a megfojtására használt selyem zsinórral együtt a bécsi városházán őrzik. — Szerk.

A közönség köréből.

(E rovatban közöltékért nem vállal felelősséget a Szerk.)

A Nyitramegyei Szemle tekintetes Szerkesztőségének Nyitrán.

Becsés lapja 10-ik számában „Posta mizériák“ cím alatt egy közlemény jelent meg, mely csupa valótlaniságot(?) tartalmaz. Hogy t. szerkesztő urat és a t. közönséget az állítások valótlaniságáról meggyőzzem, bátor vagyok a közlemény egy néhány tételére válaszolni.

Valótlan a cikk ama állítása, hogy a postahelyiség egy öt négyszögletes nagyságú, kritikán aluli szoba, melyből csak két négyszögletes szolgál a közönség forgalmára, mert a postahelyiség egy tágas, három ablakos, 26 négyszögletes, 3 méter magas, boltozatos szoba és a közönség részére nem két, hanem kilenc négyszögletes van fentartva, a mi az itteni közepszerű forgalomnak teljesen megfelel. Mert ha nem felelne meg, nem vártam volna a cikkirő figyelmeltetésére, hanem a szükséges átalakulásokat saját kezdeményezésemből eszközöltem volna. Nálam már több postagazgató és sok postafelügyelő megfordult és egynek sem jutott eszébe a postahelyiséget kifogásolni.

A ház se nem rozoga, se nem szűk, mert az egy 20 méter hosszú, 11 méter széles, emeletes kőház.

A posta érkezése és indulása miatt nem 4, hanem csak fél óráig d. e. 10-10^{1/2} kell a közönségnek várni, és ezen idő alatt is a kinek tetszik, bent a postahelyiségben várhat.

A postahivatal a főpiactól csak pár lépésnyire esik és minthogy a nagyobb forgalmu kincstári postahivatalok legnagyobb része sincsen a főtereken elhelyezve, hogy kívánhatja ezt itten. Az itteni postahivatal épen a város legélénkebb forgalmu utcájában van elhelyezve, mert ez utcán át leginkább közlekednek a vasúthoz. Ennek az utcának sáros volta miatt csak nem akar engem felelőssé tenni? Tessék azért a városi tanácsot útni, mert ez köteles az élénk forgalmu utcára nagyobb gondot fordítani.

Hol látott a cikkirő ilyen kis városban hat levélgyűjtő szekrényt? Hol van az egész országban a postán külön váró terem? Tudtommal még a budapesti főpostának sincs külön váró terme! Vannak a postahelyiségekben — mint itt is — a közönség részére korláttal elzárt helyek, de külön váró terem tudtommal sehol sincsenek.

A szükséges újítások és a közönség kényelmét előmozdító változások előtt soha el nem zárkoztam, jeleül szolgál ennek azon körülmény, hogy sem a mérvadó körök, sem a postát igénybe vevő közönség részéről panaszok eddig még nem merültek fel.

Abban sincs igaza a cikkirőnek, hogy csak egy ember teljesíti a szolgálatot, mert maga a cikkirő is beismeri, hogy kiadóm rendelkezésére legalább egy segéderő is áll, s így a közönségnek még annyi ideig sem kell várakozni, mint sok kincstári hivatalban.

A mi kiadóm fizetését illeti, az jóval felülhaladja a 600 frtot, módjában áll a cikkirőnek azt a kiadómától megkérdezni és látni fogja, hogy a kincstári segédtiszteknél is jobban van dotálva.

Visszautasítom a cikkirő azon állítását, hogy én valaha valakit bíztattam, vagy fel is szólítottam volna, hogy nálam gyakornokoskodjék; sőt ellenkezőleg nagyon sok oly jelentkező volt, a kiket nem vehettem fel.

A cikkirő személyeskedéseire nem reflektálok. Több mint 40 évi szolgálatom alatt mindenkor iparkodtam úgy felettes hatóságom, mint a közönség megelégedését kiérdemelni s hogy a közügyet mindenkor s mindenben önzetlenül és haszonkeresés nélkül szolgáltam, büszkén hivatkozhatom polgártársaim elismerésére. Tudtommal nincs személy Privigyén, a ki az itteni postaviszonyokkal nem volna megelégedve, erről az összes hatóságoktól, kereskedő világtól és az egész közönségtől hozhatok bizonyítványt, és ha mégis találkozott egyén, a ki engemet és hivatalomat a viszonyokkal nem ismerős nagy közönség előtt ócsárolta, az csak személyem elleni indokolatlan bosszúnak, vagy beteges fantáziának kifejezése lehet.

Privigyén, 1902. március 13.

Kiss Jenő,
postamester.

Telefon.

Sz. A. N.-Bittse. A „Történelmi Tár“ szerkesztőse: dr. Komáromy András, Budapest I. vár. orsz. levéltár cím alatt kereshető meg; a „Századok“ szerkesztőse pedig: Nagy Gyula név alatt, ugyanott.

Római zarándok. Baedekerünket sajnos nem kölcsönözhetjük, mert ez előtt négy évvel adtuk oda egyik barátunknak, és még mai napig sem kaptuk vissza.

Borbély- és fodrász-üzlet nyitás.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy **Nyitrán, Tóth Vilmos-utca 15. szám** alatti (őzv. Fekete István-éfele) házban a kor igényeinek megfelelően berendezett és 100 szervissel ellátott elegáns

borbély, urí és női fodrász-termet

nyitottam.

Támaszkodva a fővárosban több éven át e téren szerzett bő tapasztalataimra, azon helyzetben vagyok, hogy t. vendégeimet teljes megelégedésükre a legpontosabban szolgálhatom ki.

Végzek e szakba vágó mindennemű urí és női hajmunkát, ugyszintén tanítok és végzek női festüést, a legújabb divat szerinti bali, menyasszonyi és fényképfelvételekhez alkalmas frizurákban. Mindennemű haj és szakállfestés és tyukszemvágás jutányos aron.

Veszek vágott és kifésült haját. Előfizetéseket üzleten kívül is elfogadok. **Hölgyeknek** külön bejárat a kapu alatt jobbra.

A n. é. közönség becses pártfogását kérve, maradok

kiváló tisztelettel

Gombárik István,

borbély, urí és női fodrász.

Erőteljes 3-4 éves

gyümölcsfa-ojtványokat

szállít

a kis-tapolcsányi fghi uradalom kertészete.

Ugyanott 2 éves

rózsafa-szemzések,

valamint **idei téli ojtványok** a legkiválóbb fajokban kaphatók.

Teljesen ingyen!

Dr. Tóth János felső-zobori szőllejében nintegy

250 szekér kő

a szálló kitisztítása céljából, teljesen ingyen átvehető. A kő egy rakáson van, közel az uthoz és igen könnyen megközelíthető. A kik az ajánlatra reflektálnak, forduljanak akár szóval, akár írásban lapunk szerkesztőségéhez.

Szülőoltványok

szokványminőségben.

A legkiválóbb 42 bor- és csemegefajokban fajtisztán, teljes jótállással. 18-20.

Élőkerítés.

Gleditschia csemeték és magvak.

Uradalomnak, községeknek három évi törlesztésre is adatik.

Óriás tövisű, igen gyorsan fejlődő sövénynövény. Ez az egyedüli, melyből oly örökös kerítés nevelhető pár év alatt, rendkívül csekély kiadással, melyen nemhogy ember, de semmiféle állat, még az apró nyulak sem hatolhatnak át. Minden rendeléshez rajzokkal ellátott útítési és kezelési utasítás mellékeltek. Ezer csemete elég 200 méterre. — Ara 6 frt.

Diócssemeték.

Óriási jövedelmet biztosító voltánál fogva ennek tenyésztése számos gazdaságban az utóbbi időben rendkívül elterjedt.

Szines fénynyomata **főárjegyzék ingyen és bérmentve** küldetik minden rendelési sötélezett ség nélkül. Az árjegyzésen kívül még egy olyan könyvet kap ezzel, ki azt címére ingyen és bérmentve küldetni kéri, mely nincsen az a ház, vagy család, a hol annak tartalmát haszonra ne fordítanák, városon, falun, pusztán, gazdag vagy szegény családnál egyaránt. Így még azoknak is igen érdeklében áll, kik rendelni semmit nem akarnak, mert benne számos oly közlemények foglaltatnak, melyek mindenkinek nagy szolgálatot tesznek. Cim:

»Érmelléki első szülőoltvány-telep: Nagy Gábor, Nagy-Kágya u. p. Székelyhid.

1896. évi orsz. kiállításon díjjal kitüntetve.

JUHARI és FURDA

templomfestők

Nyitrán, Káptalan-utca 17. sz.

Ajánljuk a nagyérdemű közönségnek újonnan kibővített és

TEPLOMFESTÉSZET

céljaira a legtökeletesebben berendezett üzletünket, melyben **templomok festését, oltárok és képek renoválását, valamint új oltárképek festését, szobrok polichromirozását** s ezeknek ugy középkori, mint legújabb stíllű kidolgozását **jutányos árak mellett** elvállaljuk.

Kiváló tisztelettel

6-12.

JUHARI és FURDA,
templomfestők.

Költségeloirányzatok és tervezetek ingyen.

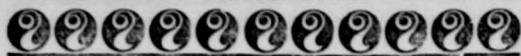
FELTÜNŐ UJDONSÁG!

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szíhat.

legjobb valódi francia

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.

„Védjegy.”

FERENCZ

pálinka (sósorszesz)

Vértés gyógyszerész

használatban a leghatásosabb — Feltétlen tisztasága következtében úgy külső, mint belső használatra mindenképp legjobban alkalmas, különösen is a most annyira kedvelt gyűrődéses (massage). Kétféle sikerrel használják: *kőszívny, csúsz, meghúlések ellen, lényűdők, feamoknál, gyulladás és kelésnél, továbbá a fejbőr erősítésére, valamint a száj tisztítására; belsőleg gyomor-görcs, rosszullét, fejfájás stb. ellen. Katonáknak, vadászoknak, turistáknak, levél-*

hordóknak s általában sokat gyaloglóknak nélkülözhetetlen. **Valódi** csak a mellékelt **védjeggyel**. — Egy üveg 30 fillér, 1 és 2 korona. Kapható: *gyógyszertárakban, drogeriákban, fűszerkereskedésekben.* — Nyitrán: *Csernyák R. és Einzigler József és társa* uraknál. Általában ott hol plakátok a fenti védjeggyel láthatók, valamint közvetlen:

Vértés L. Sas-gyógyszertárában, Lugoson.

Ház-eladás!

Teljes kényelemmel ellátott

→ **úri ház** ←

(Nyitrától 3/4 órányira fekvő községben), mely áll:

5 szoba, előszoba, üveges veranda, dísz és gyümölcsös kert és egyéb mellékhelyiségekből,

szabad kézből eladó.

Cím a kiadóhivatalban.

SZUPERFOSZFÁTOT,

kénsavas kálit,

kénsavas ammoniakot,

Kovasavas kálit,

(dohánytrágyázásra)

Chilisalétromot,**Kainitot,**

es egyéb műtrágyaféléket elismert kitűnő minőségben legolesőbban szállít a

„HUNGÁRIA” műtrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.

Huszár István könyvnyomdája Nyitrán.

Van szerencsém a t. közönség becses tudomására hozni, hogy **Nyitrán, a Városház-terén** az „Első magyar általános biztosító társaság” képviselőjében

biztosítási főgynökségi irodát

nyitottam.

Ezen alkalomból kérem a t. közönséget, hogy úgy a **tűz, élet, jég, baleset**, mint **betörés elleni biztosítások** megkötése iránt bizalmával engem megtisztelni szíves legyen.

Minden irányban való felvilágosítással készséggel szolgálók és minden alkalommal oda fogok hatni, hogy t. megbízóm mindazon előnyökben részesüljenek, a melyeket csakis hazánk ezen legregibb és legszolidabb biztosító-intézete nyújtani képes.

A midőn vállalatomat a t. közönségnek biztosítás céljából ajánlom, maradok

kiváló tisztelettel

Prohászka Gusztáv,

az „Első magyar általános biztosító társaság” főgynöke.

Az arc és kezek üdeségét, szép fehér színét (theint) elérjük, ha

a „LILIAM-TEJ” arc-crèmet

állandóan használjuk, mely rövid időn belül eltávolít pattanásokat, szeplőt és kiütéseket, az arcbőrt bársonysimává és ruganyossá teszi; hozzávaló **Lilium-tej-szappan**, valamint **Lilium-pouder** is kapható **Esztergomban**

J. ROCHLITZ ARTHUR

gyógyszerésznél, a „Fekete sashoz” címzett **Hercegprimási udvari és Vármegyei gyógyszerertárban**, valamint minden vidéki nagyobb gyógyszerertárban.

Postai megrendelések gyorsan és pontosan csakis utánvét vagy a pénz előleges beküldése mellett jutányos áron eszközöltenek.

Próba-tégely 70 fill., rendes tégely 1 kor. Lilium-szappan 70 fill. Lilium-pouder 1 korona és 50 fill. 2—12.

A BŐJTI IDŐRE

való tekintettel

Grünig Frigyes

NYITRÁN,
Kavics-utca 1-ső szám

ajánlja a mélyen tisztelt közönségnek saját gyártmányú I. rendű **emmenthali és groyer-sajtját.**

Emmenthali sajt kilója 1 korona 50 fill.
Groyer-sajt kilója 1 korona 40 fillér.

A t. vevőközönség már az első próbánál meggyőződhetik, hogy e gyártmányok még a külföldieket is felülmúlják.

SULGAN ANDRÁS

cipész-üzlete

Nyitrán, Vármegye-utca 10-ik szám alatt

készít és raktáron tart mindennemű és legjobb minőségű

lábbelieket

urak, hölgyek és gyermekek részére, izléses kiállításban, pontos kiszolgálás és jutányos árak mellett.

Csakis saját készítményű árak!